

Myrthe Wijnkoop *Vluchtelingenbescherming: 'The decent thing to do'*

Vluchtelingenbescherming: 'The decent thing to do'

Door **Myrthe Wijnkoop**

Senior strategisch adviseur bij Vluchtelingenwerk Nederland

Nu de migratiestroom richting Lampedusa weer op gang is gekomen wordt voor de zoveelste keer duidelijk dat er geen eenvoudige, eendimensionale antwoorden of oplossingen zijn. Zelfs het begin van een aanpak zal om effectief te zijn een brede langetermijnvisie moeten bevatten.

Die moet klein beginnen. Daar ligt de opdracht van de politiek de komende jaren: om in te blijven zien en uit te dragen dat het vluchtelingenprobleem niet een abstract vraagstuk is, maar dat het om mensen gaat. Mensen zoals jij en ik die een veilig en fatsoenlijk bestaan wensen, maar voor wie dat door oorlog, vervolgingen en geweld in eigen land niet meer mogelijk is.

En dat het om ons gaat: wij moeten zelf bereid zijn om vluchtelingen in onze samenleving op te nemen. Uiteraard vraagt dit om een forse investering, zowel qua tijd als qua middelen. Het is het enige verhaal dat verteld kan worden. Wie de wereld voor iedereen een beetje beter wil maken, ontkomt er niet aan om een substantiële bijdrage te leveren.

Het failliet van de Turkije-deal

Europa heeft nog een lange weg te gaan. Sterker, de EU lijkt het afgelopen jaar het verkeerde pad gekozen te hebben: nationale grenzen dicht, afspraken maken met landen buiten de EU en vervolgens tevreden constateren dat er minder vluchtelingen richting Europa komen.

Wat er daarbij met de vluchtelingen gebeurt en dat het aantal vluchtelingen door het

toenemende geweld alleen maar toeneemt, speelt eigenlijk nauwelijks een rol. Zolang lidstaten hun verantwoordelijkheid niet nemen en niet kiezen voor een aanpak die wel gemeenschappelijk en solidair met de vluchtelingen is, zal het probleem echter eerder groter dan kleiner worden.

De deal met Turkije laat dit duidelijk zien. Weliswaar wagen minder vluchtelingen de oversteek naar de Griekse eilanden en vallen er dus gelukkig minder doden te betreuren, van de rest van de deal komt bitter weinig terecht.

Aangezien er in Griekenland na uitspraken van Griekse juridische instanties twijfel is ontstaan over de vraag of Turkije wel als veilig derde land beschouwd kan worden, stuurt Griekenland in de praktijk geen vluchtelingen direct terug en kunnen ze gewoon een asiel-aanvraag doen. Inmiddels hebben de Balkanlanden de grenzen dichtgegooid, waardoor vluchtelingen in Griekenland als ratten in de val zitten. Griekenland is één groot kamp geworden, en ondanks financiële ondersteuning en personeel vanuit andere EU-landen zijn de omstandigheden in de opvangkampen bar en boos. Hulpverleners zeggen nog nooit zoiets te hebben gezien.

De procedure loopt door de enorme aantallen en het gebrek aan juridische mankracht spaak. Van de beloofde hervestiging komt niets terecht. Geen teruggestuurde migranten of asielzoekers vanuit Griekenland betekent in de 1-op-1 deal immers dat geen vluchtelingen vanuit Turkije hervestigd worden. Terwijl er in dat land honderdduizenden Syriërs naar bescherming snakken, hervestigt de EU dus amper. Bovendien hebben veel EU-lidstaten al laten blijken geen vluchtelingen door hervestiging te willen opvangen. De solidariteit is ook hier ver te zoeken.

Myrthe Wijnkoop *Vluchtelingenbescherming: 'The decent thing to do'*

Vluchtelingen stranden dus in Turkije. Zoals gezegd geen veilig derde land en met ruim 2,8 miljoen ontheemden kent het bovendien de grootste vluchtelingenpopulatie van de wereld. Vanuit organisaties als Amnesty International en Human Rights Watch wordt bericht dat de mensenrechtensituatie voor vluchtelingen beroerd is. De meeste vluchtelingen verblijven in stedelijke gebieden zonder enige hulp en de meeste kinderen gaan nog altijd niet naar school.

Bovendien heeft Erdogan de grens met Syrië gesloten en laat hij de Syriërs willens en wetens in een levensgevaarlijk niemandsland achter. De Turken willen het eerste deel van de

Europa maakt zich afhankelijk van de grillen van een steeds autoritairdere Turkse leider

€ 6 mrd die Turkije van de EU ontvangt dan ook niet investeren in vluchtelingenbescherming in eigen land, maar in 'safe havens' in Syrië.

Desalniettemin klampen Europese leiders zich uit alle macht vast aan de deal. Gepresenteerd als de oplossing voor 'het vluchtelingenprobleem' zou het mislukken van de afspraak op nationaal niveau veel gezichtsverlies opleveren. Daarmee maakt Europa zich afhankelijk van de grillen van een steeds autoritairdere leider. Erdogan doet wat hij wil, terwijl Europa lijdzaam toekijkt.

De deal met Turkije is bovendien een flink staaltje van politiek wensdenken. Vluchtelingen laten zich niet zomaar door afspraken tussen landen weerhouden om een veilig heenkomen te zoeken en nemen nog meer risico's. Doordat Egypte en andere Noord-Afrikaanse landen een visumplicht voor Syriërs kennen, gaat het niet heel snel en zijn de aantallen

nog niet hoog. Toch vielen er onder de recente drenkelingen voor de Italiaanse en Libische kust niet alleen Afrikaanse vluchtelingen en migranten, maar ook Syrische gezinnen te betreuren.

Andere aanpak

Tot zover de analyse, nu hoe Europa het wel moet aanpakken:

- ▶ Verdeel de verantwoordelijkheid voor de behandeling van asielaanvragen in Europa eerlijk via een quotumsysteem, inclusief handhavingsmechanisme. Houd daarbij in bepaalde mate rekening met de voorkeur van de asielzoeker, zodat de plaatsing ook duurzaam is.
- ▶ Bied vluchtelingen op een legale manier toegang tot Europa, zodat zij niet gedwongen worden om gebruik te maken van mensensmokkelaars en via onveilige routes te reizen. Verhoog het aantal hervestigingsplaatsen en verstrek humanitaire visa via ambassades. Breid daarnaast de mogelijkheden voor gezinshereniging uit, en zorg vooral ook voor een snelle en zorgvuldige procedure zodat vluchtelingen en hun gezinnen niet langdurig of voor altijd van elkaar gescheiden blijven. Zet erop in dat zij zo snel mogelijk samen hun leven kunnen opbouwen.
- ▶ Investeer als EU gezamenlijk in beschermingscapaciteit in de regio, zodat vluchtelingen die daar zijn en wellicht ook blijven voldoende bescherming krijgen.
- ▶ Op nationaal vlak is het voor politici zaak het hoofd koel te houden. Ze moeten niet toegeven aan gemakzuchtige uitspraken die het goed doen bij een bepaald publiek. Politici kunnen het maatschappelijk draagvlak vergroten door polarisatie en vooroordelen te bestrijden en het maatschappelijke gesprek over vluchtelingen en bescherming altijd op feiten te baseren.

Myrthe Wijnkoop *Vluchtelingenbescherming: 'The decent thing to do'*

Het is voor vluchtelingen en de samenleving beter als men zo snel mogelijk meedoet. Daarvoor is het noodzakelijk om af te stappen van het idee dat men hier maar tijdelijk zal zijn. De realiteit is dat veel vluchtelingen langere tijd in Nederland zullen verblijven.

Wat Nederland moet doen

Verplicht iedere gemeente tot het bieden van kleinschalige en goede opvang, waarvan een deel permanent en een deel flexibel. Dit voorkomt ook ad hoc-gedoe met het COA en lokale gemeenschappen. Bied al tijdens de asielprocedure taalonderwijs, breng kennis van de samenleving bij en zorg ervoor dat men activiteiten zoals (vrijwilligers)werk kan doen. Op die manier worden vluchtelingen sneller zelfredzaam en blijft hun kennis en kunde op peil. Onnodige verhuizingen bemoeilijken de integratie juist en moeten dus vermeden worden.

- ▶ Breng snel na aankomst in Nederland opleiding, werkervaring en perspectief van de vluchteling in kaart.
- ▶ Intensiveer en versnel het integratieproces en geef de gemeente hierbij een belangrijke rol. Zorg daarbij voor voldoende middelen en flexibiliteit in wet- en regelgeving.
- ▶ Onderzoek wat bijdraagt aan een snelle en

succesvolle integratie van vluchtelingen in plaats van elke keer weer nieuwe voorwaarden te creëren. Maak het verkrijgen van een permanente verblijfsvergunning en de Nederlandse nationaliteit bijvoorbeeld niet langer afhankelijk van het wel of niet slagen voor het inburgeringsexamen. Op die manier pas je het verblijfsrecht als sanctie toe en wordt het inburgeringsexamen als hobbel ervaren.

- ▶ Breid de voorraad sociale huurwoningen snel en fors uit, waardoor ook vluchtelingen betaalbare en zelfstandige woonruimte kunnen vinden.
- ▶ Faciliteer dat huisvesting, taal, inburgering, opleiding en arbeidstoeleiding aan elkaar worden gekoppeld en dat vluchtelingen maatschappelijke begeleiding krijgen.
- ▶ Bied burgers bovendien de kans zich om zich met maatschappelijke initiatieven in te zetten en maak gebruik van het bedrijfsleven bij het aan het werk helpen van vluchtelingen.

Uiteraard vergen deze aanbevelingen een behoorlijke omslag in het politiek denken en publieke debat. Maar het uitgangspunt is eigenlijk verbazingwekkend eenvoudig: wie een effectief beleid wil, stelt de bescherming van vluchtelingen centraal.